

ประสิทธิภาพ Diethylcarbamazine citrate และ Albendazole ต่อ *Brugia malayi*

Comparative efficacy of Diethylcarbamazine citrate and Albendazole against *Brugia malayi*

ธีระยศ กอบอาษา วท.ม.*

Theerayot Kob-asa, M.Sc. (Medical Parasitology)*

สุวิช ธรรมปาโล พบ.,ส.ม., M.P.H.&T.M.*

Suwich Thammapalo M.D., M.P.H.&T.M.,
Dip. Broad Prevention Medicine*

สุมาศ ถอยเมฆ คบ.**

Sumart Roymak B.Ed. (Health Education)**

* สำนักโรคติดต่อมาโดยแมลง

* Bureau of Vector-Borne Disease

**สำนักงานโครงการงานควบคุมปราบปราม

** Pikulthong Royal Development Project

โรคติดต่อและการสาธารณสุข

บทคัดย่อ

การศึกษานี้เป็นการเปรียบเทียบประสิทธิผลของยากำจัดไมโครฟิลาเรียของเชื้อชนิด *Brugia malayi* โดยคัดเลือกผู้ป่วยระยะตรวจพบไมโครฟิลาเรียชนิด *B. malayi* จำนวน 18 คน และสุ่มตัวอย่าง แบ่งกลุ่ม โดยใช้ block random sampling method กลุ่มละ 6 คน แต่ละกลุ่มให้ยา 3 แบบ แตกต่างกัน คือ 1) Diethylcarbamazine citrate (DEC) 6 mg/kg ครั้งเดียว 2) DEC 6 mg/kg เป็นเวลา 6 วัน และ 3) DEC 6 mg/kg ร่วมกับ Albendazole (ALB) 400 mg และทั้ง 3 แบบรับประทานยาซ้ำทุก 6 เดือน ติดตามประเมินผลเป็นเวลา 18 เดือน ผลการศึกษาพบว่า การให้ยาขนาด DEC 6 mg/kg เป็นเวลา 6 วัน ทำให้ความหนาแน่นของไมโครฟิลาเรียลดลงร้อยละ 99 ในวันที่ 3 และตรวจไม่พบไมโครฟิลาเรียในวันที่ 7 หลังการให้ยา สำหรับกลุ่มที่ให้ยา DEC 6 mg/kg ร่วมกับ ALB 400 mg ความหนาแน่นของไมโครฟิลาเรียจะลดลงร้อยละ 93.1 ในวันที่ 3 และจะตรวจไม่พบเชื้อในวันที่ 90 หลังการรักษา ส่วนกลุ่มที่ให้ยา DEC 6 mg/kg ครั้งเดียว ทำให้เชื้อลดลงร้อยละ 91.2 ในวันที่ 3 และยังคงสามารถตรวจพบเชื้อไมโครฟิลาเรีย ที่ระดับความหนาแน่นไมโครฟิลาเรียเฉลี่ย 0.2-3 ต่อ 60 ไมโครลิตร และตรวจไม่พบเชื้อหลังการให้ยาคั้งที่ 2 เป็นเวลา 30 วัน ดังนั้น การให้ยา DEC ขนาด 6 mg/kg เป็นเวลา 6 วัน มีประสิทธิผลกำจัดไมโครฟิลาเรียได้ดีที่สุด อย่างไรก็ตามเนื่องจากระยะเวลาการรับประทานยานานถึง 6 วัน ประชาชนมักรับประทานยาไม่ครบและขาดความร่วมมือ ทำให้อัตราการรับประทานยาครบค่อนข้างต่ำ ส่วนการให้ยา DEC 6 mg/kg ร่วมกับ ALB 400 mg แบบครั้งเดียว ซึ่งมีประสิทธิผลไม่แตกต่างกับการให้ยา DEC ขนาด 6 mg/kg, 6 days มากนัก จึงสมควรพิจารณาใช้ในการณรงค์กำจัดโรคเท้าช้างเพื่อให้ประชาชนยอมรับและอัตราการรับประทานยาครอบคลุมมากขึ้น รวมทั้งประหยัดทรัพยากรและเวลาในการติดตามให้ผู้ป่วย

Abstract

The experiment were operated for comparative efficacy of *Brugia malayi* microfilaricide drug. 18 patients who has *B. malayi* microfilaria were divided by 3 groups with block random sampling method. Each group was taken drugs by 3 regimens, 1) Diethylcarbamazine citrate(DEC) 6 mg/kg 2) DEC 6 mg/kg. 6 days and 3) DEC 6 mg/kg combined of Albendazole (ALB) 400 mg and all groups repeated drug every 6 months. Evaluation were carried out for 18 months. The result showed the 6 mg/kg .6 days of DEC trial has been dramatically reduced microfilaria density 99% in 3 days and microfilaria clearance in 60 days. DEC 6 mg/kg combined of ABL 400 mg trial has been reduced microfilaria density 93.1% in 3 days and microfilaria clearance in 90 days. DEC 6 mg/kg single dose trial has been reduce microfilaria density 91.2% and microfilaria clearance in 30 days after taken second dose. So 6 mg/kg .6 days of DEC trial should be the best efficacy for kill *B. malayi* microfilaria, however compliance has been poor due to usually take uncomplete dosage and refuse and leading to low complete rate in transmission areas. The effectiveness of DEC 6 mg/kg combined of ALB 400 mg single dose was slightly lower than DEC 6 mg/kg. 6 days. So it should be considered to use in Lymphatic filariasis campaign for increasing people acceptance and complete drug coverage rate including to safe budget and follow up time.

บทนำ

โรคเท้าช้างระบบทางเดินน้ำเหลือง (Lymphatic filariasis) เป็น 1 ใน 6 โรคติดต่อ ที่องค์การอนามัยโลก สนับสนุนให้ดำเนินโครงการกำจัดโรคเท้าช้าง เนื่องจากมีความเชื่อมั่นในประสิทธิภาพจากการรักษาของยา DEC ร่วมกับ ALB และมีการพัฒนาชุดตรวจสำเร็จรูปที่มีประสิทธิภาพ ใช้สำหรับควบคุม กำกับ และประเมินผล การควบคุมโรคกับเชื้อชนิด *Wuchereria bancrofti* ⁽¹⁻²⁾ ประเทศไทยมีการแพร่ระบาดของโรคเท้าช้างในคนทั้งชนิด *W. bancrofti* และ *B. malayi* ⁽³⁾ และได้ประยุกต์ใช้หลักการดังกล่าวมาดำเนินการตั้งแต่ปี 2545 ในการควบคุม การระบาดของเชื้อทั้ง 2 ชนิด โดยมุ่งเน้นมาตรการรักษากลุ่มในพื้นที่ที่มีอัตราการตรวจพบไมโครฟิลาเรีย ≥ 0.2 หรือแอนติเจน $\geq 1\%$ ให้ครอบคลุมประชากรร้อยละ 100 จ่ายยาปีละครั้งต่อเนื่องเป็นเวลา 5 ปี แต่ปัจจุบันยัง ไม่มีรายงานการศึกษาประสิทธิผลของยาทั้ง 2 ชนิดร่วมกันต่อเชื้อ *B. malayi* ถึงความเหมาะสมในการนำมาใช้ควบคุม การแพร่เชื้อชนิดนี้ ดังนั้นการศึกษานี้เป็นการเปรียบเทียบประสิทธิผลของการใช้ยา 3 แบบ คือ แบบที่ 1 รับประทาน DEC 6 mg/kg ครั้งเดียวใช้ในการรักษากลุ่มแบบเดิม แบบที่ 2 DEC 6 mg/kg. 6 days ใช้เป็น มาตรฐานในการรักษาผู้ป่วยที่ตรวจพบเชื้อชนิด *B. malayi* ⁽³⁾ และแบบที่ 3 DEC 6 mg/kg ร่วมกับ ALB 40 mg ซึ่งองค์การอนามัยโลกแนะนำให้ใช้สำหรับการรักษากลุ่มสำหรับใช้ในโครงการกำจัดฯ เพื่อพัฒนามา ใช้การดำเนินงานควบคุมโรคต่อไป

วิธีดำเนินการ

1. สํารวจหาผู้ป่วยที่ติดเชื้อ *B. malayi* ระยะไมโครฟิลาเรียในพื้นที่แหล่งระบาดและหาค่าเฉลี่ยความหนาแน่นของไมโครฟิลาเรียของผู้ป่วยแต่ละราย
2. จัดผู้ป่วยออกเป็น 3 กลุ่มด้วยวิธี Block random sampling
3. ให้ยาจำแนกเป็น 3 กลุ่มดังนี้ กลุ่มที่ 1 ให้ยา DEC 6 mg/kg ครั้งเดียว กลุ่มที่ 2 ให้ยา DEC 6 mg/kg รับประทานติดต่อกัน 6 วัน และกลุ่มที่ 3 ให้ยา DEC 6 mg/kg ร่วมกับ ALB 400 mg. ครั้งเดียว
4. บันทึกอาการข้างเคียงหลังการรับประทานยา
5. การจ่ายยาคั้งที่ 1, 2 และ 3 เว้นระยะเวลาห่างจากกันเป็นเวลา 180 วัน และดำเนินการเจาะเลือดประเมินประสิทธิภาพของยา ในวันที่ 3, 7, 30, 60, 180 หลังการได้รับยาคั้งที่ 1 ในวันที่ 7, 30, 60, 180 หลังการได้รับยาคั้งที่ 2 ในวันที่ 60 120 180 หลังการได้รับยาคั้งที่ 3
6. วิเคราะห์ประเมินผลเปรียบเทียบประสิทธิภาพของยาในการกำจัดไมโครฟิลาเรีย ระหว่างก่อนการให้และหลังการให้ยา โดยใช้การวิเคราะห์ทางสถิติด้วยร้อยละและ ANOVA

ผล

ข้อมูลทั่วไป กลุ่มตัวอย่างผู้ตรวจพบไมโครฟิลาเรียชนิด *B. malayi* จำนวน 18 ราย เป็นผู้ชายจำนวน 8 คน ผู้หญิงจำนวน 10 คน อายุเฉลี่ย 33.5 ปี ความหนาแน่นไมโครฟิลาเรียเฉลี่ย 14 /60 μ l และเมื่อแบ่งออกเป็น 3 กลุ่ม ค่าเฉลี่ยของอายุผู้ป่วยและความหนาแน่นของไมโครฟิลาเรียไม่มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < 0.05$)

อัตราการลดลงของไมโครฟิลาเรียหลังรับประทานยาในแต่ละกลุ่ม ดังนี้

กลุ่มที่ 1 ผู้ตรวจพบไมโครฟิลาเรียจำนวน 6 คน ความหนาแน่นไมโครฟิลาเรียเฉลี่ย 12/60 μ l หลังรับประทานยา 3 วัน ความหนาแน่นไมโครฟิลาเรียลดลงเท่ากับ 1.2/60 μ l (91.2%) หลังจากนั้นเชื้อจะลดลงอย่างไม่คงที่และยังคงตรวจพบเชื้อตลอด 180 วันหลังการให้ยาคั้งที่ 1 โดยจะตรวจไม่พบเชื้อหลังการให้ยาคั้งที่ 2 เป็นเวลา 30 วัน (ตารางที่ 1)

ตารางที่ 1 ประสิทธิภาพยา DEC 6 mg/kg. ต่อไมโครฟิลาเรียของเชื้อ *Brugia malayi*

อันดับ	เพศ	อายุ	ความหนาแน่นก่อนให้ยา (mf / 60 μ l)	ความหนาแน่นของไมโครฟิลาเรีย (mf / 60 μ l) หลังให้ยา												
				ประเมินผลหลังการให้ยาครั้งที่ 1						ประเมินผลหลังการให้ยาครั้งที่ 2				ประเมินผลหลังการให้ยาครั้งที่ 3		
				3	7	30	60	90	180	7	30	90	180	60	120	180
1	F	23	3	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	-	0
2	M	40	3	0	1	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
3	M	15	9	2	2	5	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0
4	M	61	15	1	8	1	0	-	0	0	0	0	0	0	0	0
5	F	10	24	2	3	2	1	3	0	1	0	0	0	0	0	0
6	F	10	15	2	-	9	-	5	1	0	-	0	-	-	0	0
Means		26.5	12	1.2	2.8	3	0.33	1.6	0.2	0.2	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0

กลุ่มที่ 2 ผู้ตรวจพบไมโครฟิลาเรียจำนวน 6 คน ความหนาแน่นไมโครฟิลาเรียเฉลี่ย 15/ 60 μ l หลังรับประทานยา 3 วัน ความหนาแน่นไมโครฟิลาเรียลดลงเท่ากับ 0.35/60 μ l (99.9%) และจะตรวจไม่พบเชื้อหลังการให้ยาครั้งที่ 1 เป็นเวลา 7 วัน (ตารางที่ 2)

ตารางที่ 2 ประสิทธิภาพยา DEC full dose ต่อไมโครฟิลาเรียของเชื้อ *Brugia malayi*

อันดับ	เพศ	อายุ	ความหนาแน่นก่อนให้ยา (mf / 60 μ l)	ความหนาแน่นของไมโครฟิลาเรีย (mf / 60 μ l) หลังให้ยา												
				ประเมินผลหลังการให้ยาครั้งที่ 1						ประเมินผลหลังการให้ยาครั้งที่ 2				ประเมินผลหลังการให้ยาครั้งที่ 3		
				3	7	30	60	90	180	7	30	90	180	60	120	180
1	M	47	3	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
2	M	14	6	0	0	0	0	0	0	-	0	0	0	0	0	0
3	F	17	6	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	-	0
4	M	46	12	1	0	1	0	-	0	0	0	0	0	0	0	0
5	F	62	30	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	-	0	0
6	F	28	30	4	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Means		35.7	15	0.35	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0

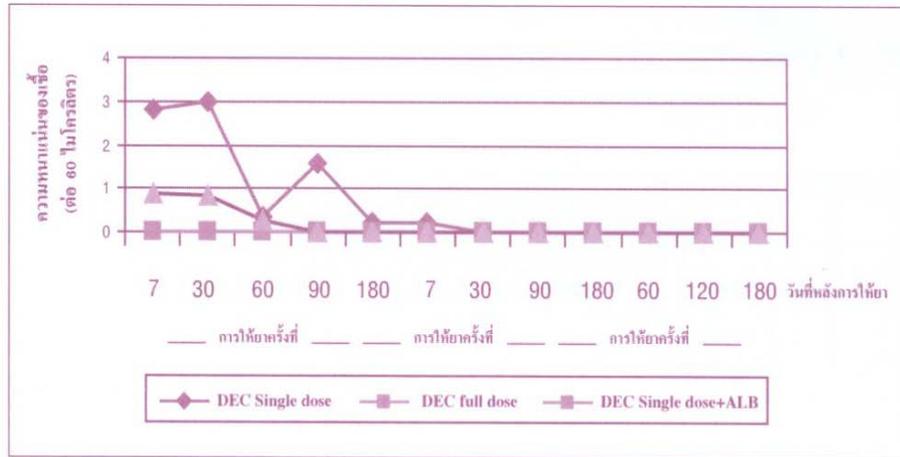
กลุ่มที่ 3 ผู้ตรวจพบไมโครฟิลาเรียจำนวน 6 คน ความหนาแน่นไมโครฟิลาเรียเฉลี่ย 15/ 60 μ l หลังรับประทานยา 3 วัน ความหนาแน่นไมโครฟิลาเรียลดลงเท่ากับ 1.5/60 μ l (93.1%) และจะตรวจไม่พบเชื้อหลังการให้ยาครั้งที่ 1 เป็นเวลา 90 วัน (ตารางที่ 3)

ตารางที่ 3 ประสิทธิภาพยา DEC single dose ร่วมกับ Albendazole 400 mg. ต่อไมโครฟิลาเรียของเชื้อ *Brugia malayi*

อันดับ	เพศ	อายุ	ความหนาแน่นก่อนให้ยา (mf / 60 μ l)	ความหนาแน่นของไมโครฟิลาเรีย (mf / 60 μ l) หลังให้ยา												
				ประเมินผลหลังการให้ยาครั้งที่ 1						ประเมินผลหลังการให้ยาครั้งที่ 2				ประเมินผลหลังการให้ยาครั้งที่ 3		
				3	7	30	60	90	180	7	30	90	180	60	120	180
1	F	1	3	0.1	1.5	1.5	1.5	0	0	0	0	-	0	0	0	0
2	F	3	6	0.4	2	0.3	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
3	F	3	6	-	-	0	0	0	0	0	0	-	0	0	0	0
4	M	1	12	-	-	-	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
5	F	10	30	5.4	0	1.8	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
6	M	9	27	0	0	1.5	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Means		38.5	15	1.5	0.88	0.82	0.25	0	0	0	0	0	0	0	0	0

เมื่อเปรียบเทียบประสิทธิภาพของการให้ยาทั้ง 3 กลุ่ม หลังการให้ยาครั้งที่ 1 ในวันที่ 3, 7, 30, 60, 90, 180 พบว่าระดับค่าความหนาแน่นของไมโครฟิลาเรียทั้ง 3 กลุ่มลดลงอย่างรวดเร็วมากกว่าร้อยละ 90 โดยระดับความหนาแน่นของกลุ่มที่ 2 ในวันที่ 3 จะลดลงมากกว่ากลุ่มอื่นอย่างมีนัยสำคัญ ($p < 0.05$) ผู้ป่วยในกลุ่มที่ 1 ยังตรวจพบไมโครฟิลาเรียเป็นเวลานานกว่า 6 เดือน ส่วนการให้ยา DEC full dose และการให้ยา DEC single dose ร่วมกับ ALB ความหนาแน่นไมโครฟิลาเรียลดลงจนตรวจไม่พบตั้งแต่หลังการให้ยาครั้งที่ 1 และเมื่อให้ยาครั้งที่ 2 และ 3 ยังคงตรวจไม่พบเชื้อต่อเนื่อง รวมระยะเวลาการติดตามประเมินผลการรักษา 18 เดือน (รูปที่ 1)

รูปที่ 1 อัตราการลดลงของความหนาแน่นไมโครฟิลาเรียของเชื้อ *Brugia malayi* จากการรักษาด้วย DEC single dose DEC full dose และ DEC single dose ร่วมกับ ALB 400 mg.

การติดตามอาการข้างเคียงหลังรับประทานยา พบในผู้ป่วยเพศหญิง อายุ 19 ปี 1 ราย ในกลุ่มที่ 3 โดยความหนาแน่นของเชื้อก่อนการให้ยาเท่ากับ 10/60 μ l หลังรับประทานยามีอาการคลื่นไส้ และก่อนการให้ยาครั้งที่ 2 และ 3 ตรวจไม่พบไมโครฟิลาเรียในกระแสเลือด แต่หลังรับประทานยาผู้ป่วยยังคงมีอาการคลื่นไส้หลังรับประทานยา

วิจารณ์

การเปรียบเทียบประสิทธิผลของการให้ยาในการกำจัดไมโครฟิลาเรียเพื่อตัดวงจรการแพร่เชื้อโดยใช้ผลจากการตรวจจากฟิล์มเลือดหนาที่ดำเนินการเจาะเลือดในเวลา 20.00 น. ซึ่งเป็นช่วงที่ไมโครฟิลาเรียของเชื้อ *B. malayi* ในพื้นที่นี้จะปรากฏตัวสูงสุด⁽⁴⁾ จัดทำฟิล์มเลือดหนา 6 แผ่นต่อผู้ป่วย 1 ราย ทำการตรวจนับภายใต้กล้องจุลทรรศน์ กำลังขยาย 40 เท่า โดยเจ้าหน้าที่ห้องปฏิบัติการของโครงการงานควบคุมปราบปรามโรคติดต่อและการสาธารณสุข 3 คน และกลุ่มโรคเท้าช้าง 1 คน และนำมาหาค่าเฉลี่ยทั้ง 3 แบบ

ประสิทธิผลของการให้ยา DEC full dose ทำให้ความหนาแน่นของไมโครฟิลาเรียลดลงร้อยละ 99 หลังการกินยา 3 วัน และตรวจไม่พบไมโครฟิลาเรีย 30 วันหลังให้ยา และเมื่อเปรียบเทียบกับการศึกษาในประเทศมาเลเซียพบว่ายังคงตรวจพบเชื้อตลอดเวลา 5 เดือนหลังการรับประทานยา โดยความหนาแน่นของเชื้อลดลงที่ระดับร้อยละ 93-99 โดยตรวจไม่พบเชื้อหลังการให้ยาครั้งที่ 3 เป็นเวลา 30 วัน⁽⁵⁾ ข้อแตกต่างระหว่างการศึกษาทั้ง 2 คือ ความหนาแน่นของไมโครฟิลาเรียก่อนการรักษาที่ดำเนินการในประเทศไทยและมาเลเซีย เท่ากับ 12 และ 155 ต่อ 60 ไมโครลิตร อาจเป็นเหตุผลที่ทำให้ระดับการลดลงของความหนาแน่นที่แตกต่างกัน

ประสิทธิผลของการให้ยา DEC single dose จะกำจัดไมโครฟิลาเรียจนไม่สามารถตรวจพบหลังการให้ยาครั้งที่ 2 เป็นเวลา 30 วัน สอดคล้องกับการศึกษาในประเทศอินเดีย⁽⁶⁾ และมาเลเซีย⁽⁵⁾ ที่การให้ยา DEC single dose ครั้งเดียวสามารถลดความหนาแน่นของเชื้อได้ร้อยละ 95 ตามลำดับ และยังคงตรวจพบไมโครฟิลาเรียมากกว่า 180 วัน แสดงว่าการให้ยา DEC single dose ปีละครั้ง น่าจะไม่เพียงพอในการตัดวงจรการแพร่เชื้อ

การให้แบบที่ 1 และ 3 จะได้รับยา DEC ในปริมาณเท่ากัน 6 mg/kg. พบว่ากลุ่มที่ 3 จะมีระยะเวลาการตรวจพบไมโครฟิลาเรีย 90 วัน ในขณะที่การให้ยาในกลุ่มที่ 1 ยังตรวจพบเชื้อตลอดการประเมิน 180 วันหลังการรับประทานยาครั้งที่ 1 และจะตรวจไม่พบไมโครฟิลาเรียหลังการรับประทานยาครั้งที่ 2 เป็นเวลา 30 วัน โดยกลุ่มที่ 3 ได้รับประทานยาที่แตกต่างกันคือยา ALB 400 mg. ซึ่งยา ALB มีการศึกษาพบว่าออกฤทธิ์เฉพาะในการกำจัดพยาธิตัวแก่บางส่วนแต่ไม่สามารถกำจัดไมโครฟิลาเรีย⁽⁷⁾ แต่จากผลการศึกษาพบว่ากลุ่มที่รับประทานยา ALB ร่วมกันกับ DEC ให้ผลในการกำจัดไมโครฟิลาเรียดีกว่าการรับประทานยา DEC อย่างเดียวในปริมาณยา DEC ที่เท่ากัน และให้ผลใกล้เคียงกับการให้ยารักษาผู้ป่วยโรคเท้าช้าง (full dose) ของเชื้อชนิด *B. malayi* คือ DEC 6 mg/kg. เป็นเวลา 6 วัน และเมื่อนำมาเปรียบเทียบกับผลการศึกษาประสิทธิผลของยากกลุ่มที่ 3 ที่นำมาใช้กับผู้ป่วยที่ติดเชื้อ *W. bancrofti* พบว่าทำให้ความหนาแน่นของไมโครฟิลาเรียของผู้ป่วยที่ติดเชื้อ *W. bancrofti* ลดลงมากกว่าร้อยละ 80 หลังรับประทานยา แต่ยังคงตรวจพบไมโครฟิลาเรียตลอดเวลา 1 ปีหลังการรับประทานยา⁽⁸⁾ แสดงถึงไมโครฟิลาเรียของเชื้อ *B. malayi* มีความไวต่อยาแบบที่ 3 มากกว่าเชื้อ *W. bancrofti* ยา ALB น่าจะเป็นตัว synergistic ทำให้สามารถกำจัดไมโครฟิลาเรียของเชื้อ *B. malayi* ได้ดีขึ้น

โอกาสในการแพร่เชื้อหลังการให้ยา เมื่อเปรียบเทียบกับค่า Infectivity index ของยุง *Mansonia dives* และ *Mansonia bonnea* ที่ทำการศึกษาในประเทศมาเลเซีย พบว่า ค่า minimum of microfilaria density ในการแพร่เชื้อ *B. malayi* ในคนอยู่ที่ระดับ 1.2 ต่อไมโครลิตร⁽⁹⁾ การให้ยากกลุ่มที่ 1 ยังคงมีโอกาสแพร่เชื้อตลอด 90 วันหลังการให้ยา การให้กลุ่มที่ 2 สามารถลดโอกาสการแพร่เชื้อได้สมบูรณ์แบบ และการให้ยาแบบที่ 3 โอกาสที่จะแพร่เชื้อเพียงช่วง 3 วันแรกหลังการให้ยา จะเห็นได้ว่าประสิทธิผลการลดโอกาสแพร่โรคของการให้ยากกลุ่มที่ 2 และ 3 แตกต่างกันไม่มากนัก

อาการข้างเคียงหลังการรับประทานยาที่มักเกิดขึ้นในผู้ป่วยหลังรับประทานยา DEC มากกว่ายา ALB ที่พบได้น้อยมาก อาการข้างเคียงที่พบมากมาจากการรับประทานยา DEC เป็นปฏิกิริยาต่อต้านทางภูมิคุ้มกันของผู้ป่วยกับโปรตีนที่มาจากซากของไมโครฟิลาเรียหลังรับประทานยา โดยผู้ป่วยจะมีอาการไข้ ปวดศีรษะ คลื่นไส้ อาเจียน และอาการไม่พึงประสงค์จะมากขึ้นตามจำนวนความหนาแน่นของไมโครฟิลาเรียของผู้ป่วย อีกประการหนึ่งของที่มาอาการไม่พึงประสงค์หลังการรับประทานยา DEC มาจากตัวยา DEC ที่ระคายเคืองทางเดินอาหาร อาการเช่นนี้จะพบไม่มากนัก และอาการดังกล่าวก็ไม่ขึ้นอยู่กับจำนวนไมโครฟิลาเรีย⁽¹⁰⁾ ดังนั้นผู้ป่วยในการศึกษานี้ที่มีอาการคลื่นไส้ทุกครั้งที่รับประทานยาน่าจะมีสาเหตุมาจากยา DEC ที่ระคายเคืองทางเดินอาหาร แนะนำให้รับประทานยาหลังอาหารจะช่วยลดอาการดังกล่าวได้

ข้อเสนอแนะ

แม้ว่าการให้ยา DEC full dose จะมีประสิทธิผลในการกำจัดไมโครฟิลาเรียสูงสุด แต่จำเป็นต้องรับประทานยาติดต่อกันเป็นเวลา 6 วัน เป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้ประชาชนไม่ให้ความร่วมมือ นำมาสู่อัตราการรับประทานยาครบต่ำ และเมื่อนำประสิทธิผลมาเปรียบเทียบกับกรให้ยา DEC 6 mg/kg ร่วมกับ Albendazole 400 mg. ครั้งเดียวที่มีความสะดวกมากกว่าแล้ว พบว่าไม่มีความแตกต่างกันมากนัก ดังนั้นการให้ยา DEC single dose ร่วมกับ Albendazole 400 mg. เหมาะสมที่จะนำมาประยุกต์ใช้กับประชาชนในพื้นที่เสี่ยง โดยเฉพาะกิจกรรม Mass drug administration เพื่อให้ประชาชนยอมรับ และประหยัดค่าใช้จ่าย

กิตติกรรมประกาศ

คณะผู้ศึกษาวิจัยขอขอบคุณ เจ้าหน้าที่ในสำนักงานโครงการงานปราบปรามโรคติดต่อและการสาธารณสุข ศูนย์ศึกษาการพัฒนาพิภพทอง อันเนื่องมาจากพระราชดำริทุกท่าน ที่ให้ความช่วยเหลือจนทำให้การศึกษานี้สำเร็จลุล่วงด้วยดี

เอกสารอ้างอิง

1. Ottesen EA, Duke BOL, Karam M, Behbehani K. Strategies and tolls for the control/elimination of lymphatic filariasis. *Bull WHO* 1997; 75(6): 491-503.
2. Ottesen EA, Ismail MM, Horton J. The role of Albendazole in Programmes to Eliminate Lymphatic Filariasis. *Parasitology Today* 1999; 15(9): 382-6.
3. กองโรคเท้าช้าง กรมควบคุมโรคติดต่อ. รายงานประจำปี2546. กรุงเทพฯ; ชุมชนุสทกรณการเกษตร : 2546.
4. นันทกรณ ชุตติดำรงค์, ศิริชัย พรรณธนะ. การปรากฏตัวของพยาธิฟิลาเรียในประเทศไทย. *วารสารโรคติดต่อ* 2529; 12: 227-8.
5. Edson JFB, Wharton RH. Treatment of *Wuchereria malayi* carriers with monthly or weekly dose of Diethylcarbamazine. *Ann Trop Med Parasit* 1958; 52(1): 87-92.
6. Mak JW, Navaratnam V, Ramachandran CP. Experimental chemotherapy of Lymphatic filariasis. *Ann Trop Parasitol* 1991; 85(1): 131-7.
7. Shenoy RK, George LM, John A, Suma TK, Kumaraswami V. Treatment of microfilaria in asymptomatic brugian filariasis: the efficacy and safety of the combination of single dose of ivermectin and diethylcarbamazine. *Ann Trop Med Parasit* 1998; 92(5): 579-85.

8. Addiss DG. Comparative efficacy of clearing dose and single high-dose ivermectin and diethylcarbamazine against *Wuchereria bancrofti* microfilaria. *Am J Tro Med Hyg* 1993; 48: 178-85.
9. Wharton RH. *Mansonia* mosquitoes as laboratory vectors of filariasis. The Biology of *Mansonia* mosquitoes in relation to the transmission of filariasis in Malaysia. Reprint^{2nd} Malaysia; Division of Medical Entomology: 1978.
10. Maizals RM. and Denham DA. Diethylcarbamazine(DEC): Immunopharmacological interactions of anti-filarial drug. *Parasitology* 1992; 105: 49-60.